

Expedition Oman

Expedition Oman

Detta okända land var hermetiskt tillslutet ända fram till 1970, när den nuvarande sultan Qaboos störtade sin reaktionäre fader, och det hade varit fullständigt otillgängligt utan en enda bil eller skola ända från 1850. Men före det hade Oman faktiskt varit en stormakt.

Det låter först tala om sig i historieböckerna när Vasco da Gama 1498 navigerade till Indien för första gången med en omanier som lots. Utan Omans hjälp hade det alltså inte gått. Icke desto mindre bestraffade portugiserna Oman hårt senare under 1500-talet med att ockupera huvudstaden Muscat. Oman blev därmed en del av det portugisiska imperiet i Indiska Oceanen. Men portugisernas storhetstid tog slut som allting annat, och i början på 1800-talet behärskade sultanen av Oman nästan hela Östafrika ner till och med Zanzibar utom delar av Persien. Det var denna storslagna epok som bröt samman kring 1850, varefter Oman förföll till den muslimska världens mest bakåtsträvande nation.

Men det svängde totalt i juli 1970 genom sultan Qaboos framgångsrika palatsrevolution, och han blev sedan ytterst populär och är det fortfarande. Före 1970 fanns knappt en enda väg i landet, och nu omfattar vägnätet mer än 400 mil. Beduinbefolkningen, som tidigare på sin höjd hade en dromedar som enda draghjälp i livsföringen, har numera jeepar, sjukvård och utbildning att tillgå. Landets universitet invigdes 1986. För tjugofem år sedan fanns inga bilar i landet; nu finns det 270 000 på en befolkning av 1,5 miljoner. Landet är ungefär två tredjedelar så stort som Sverige.

Politiskt är landet alliansfritt och neutralt, men det finns amerikanska baser sedan 1980 och diplomatiska förbindelser med Ryssland sedan 1985 (Gorbatjov). Oman var det enda arabiska land (bland 24) som inte fördömde Egypten för fredsfördraget med Israel 1978.

Till detta land planeras en expedition i februari. Vi är drygt tio stycken som utgående från Sharjah i Dubai åker söderut med buss och jeep för att utforska detta vilt främmande land, som ända till 1970 nästan inte ens var inkluderat i den kända geografien. Vid detta redaktionsslut är det ännu inte säkert om vi kan genomföra resan, men risken finns.

(1)

Varför Oman? Möjligheten dök upp redan i januari 1996 när Kerstin allvarligt funderade på att åka dit och hälsa på några kolleger som arbetade där och det eventuellt hade varit möjligt för mig att följa med. Jag hade redan läst en del om landet och fått den uppfattningen att det var det bästa av alla arabländer, och möjligheten att få komma dit och utforska landet var intensivt lockande. Nu blev det ingenting 1996, året då nästan alla resor torkade in, men så kom 1997. Möjligheten kvarstod, och januari-februari var den bästa tiden på året. Tyvärr blev emellertid Kerstins vänner tvingade av sjukdom att tillfälligt lämna Oman och komma hem, vilket inställde resan för Kerstins del. Jag kollade då andra möjligheter.

Det visade sig att ett välrenommerat reseföretag för första gången i år ordnade en gruppresa till Oman. Resan skulle omfatta nästan hela landet, som skulle utforskas med buss och jeepar. Det fanns ingen plats ledig den 5 februari, men det fanns precis en plats ledig den 19-e. Detta skulle vara för sent för mig. Missmodig bestämde jag mig för att skrinlägga hela resan, gick ner till resebyrån och förklarade, att jag bara kunde åka den 5 februari eller inte alls. Då hade det precis uppstått en ledig plats den 5 februari efter en avbeställning.

Alltså kom projekt Oman i gång. Allt var emellertid ganska diffust. Jag fick inte veta hur många deltagarna var, ingen gruppsammankomst preludierade resan, ingen

information gavs om var på Arlanda man skulle infinna sig, medan man däremot skriftligt avråddes från att köpa någon alkohol på vägen och befalldes att avstå från detta. Det skulle alltså bli en torr resa.

Under tiden inhämtade man den lilla information som fanns att tillgå om detta obskyra land i ändan på Arabien längst ut mot Indiska Oceanen. Ju mer man läste, i desto mer märklig dager framstod landet. Fram till 1970 hade landet en enda automobil och en enda asfalterad väg. Landets enda bil ägdes av den gamle sultanen. Men landet hade då ännu inte en enda bensinstation, då landets olja kom i dagen först senare. Hur använde då sultanen sin och landets enda bil? Jo, han färdades med den på landets enda väg på så sätt att han lät sina slavar skuffa den.

Emellertid går Omans historia långt tillbaka i tiden och är enbart hedervärd. Omanierna är de araber som kunnat navigera. Nästan alla andra araber från Marocko till Mesopotamien kunde det här med kameler och att ta sig över öknar, men havet hade de i regel bara fasa till övers för. Däri skilde sig Oman från resten av arabvärlden och gör det ännu idag och på flera andra sätt även.

Alla muslimer tillhör antingen Sunni- eller Shiagrenen av islam - utom omanierna, som tillhör en helt annan gren, som inte förekommer någon annanstans, nämligen *Ibadiyagrenen*. Denna utmärker sig bland annat genom att damer har större frihet och inte behöver bära slöja. All bildkonst är enligt islam förbjuden men inte i Oman. Detta land har en alldeles egen märklig underjordisk konsthistoria.

Landet styrs av den märkliga sultan Qaboos, nu i 50-årsåldern, som 1970 störtade sin far och ändade en 120 år lång regim av bakåtsträvande och inbördeskrig. Oman var nämligen i decennier två stater, som låg i oupphörlig fejd med varandra: imamater Oman och sultanater Muscat. Imamater Omans huvudstad var då Rusteq inne i landet bland bergen ungefär 8 mil från Muscat. Efter många decenniers inbördeskrig lyckades sultanater Muscat erövra imamater Oman, och de båda staterna blev då sultanater Oman.

Dess historias första folkräkning gjordes 1993 och hade det överraskande resultatet att uppvisa, att det bodde hela 2 miljoner invånare i detta land lika stort som hela Finland eller två tredjedelar av Sverige. Av dessa 2 miljoner var dock en fjärdedel importerad arbetskraft främst från Indien. (1955 hade det uppskattningsvis bott ungefär 550 tusen människor i hela "Muscat och Oman" och endast fem tusen personer i Muscat. Det var på stenåldern.)

Det är nämligen så att de rika oljearaberna ogärna vill arbeta själva. Detta nödvändiga onda överlåter de gärna åt för ändamålet importerad arbetskraft, främst billig sådan från Indien, Bangla Desh och Pakistan. Detta har lett till en ganska unik situation i Förenade Arabemiraten norr om Oman.

De Förenade Arabemiraten är sju olika arabländer som gått samman i en sorts federation. Detta var lämpligt att göra då många av dessa arabemirat har enklaver inom sina grannländers områden. Det dominerande arabemiratet är Abu Dhabi, som omfattar åtta niondelar av hela området. Det näst största är Dubai, som har världens största hamn. Sedan kommer Sharjah och alla de andra. Dessa arabemirat är så stormrika genom sin olja, att Abu Dhabi, Dubai och Sharjah alla tre byggde var sin mastodontflygplats nästan inom promenadavstånd från varandra. Detta var på 70-talet, när deras oljeindustri kom i gång. Arabemiraten förenades 1971, och före det hade de knappast haft någon historia alls.

Men den som blir rik blir lat. Det behövdes plötsligt arbetskraft, som kunde bygga alla dessa flygplatser, asfaltera vägar som aldrig funnits tidigare, bygga städer av kontorskomplex och annat sådant. Då började massimporten av arbetskraft från Pakistan, Indien och Bangla Desh. Idag är dessa hinduer, pakistaner och östbengaler 80 procent av de Förenade Arabemiratens befolkning. Inga fackföreningar är tillåtna och inga politiska partier, och blotta viskningen av ordet demokrati är rent

landsförräderi, då ingen demokratisk reform i dessa länder är möjlig utan en total revolution som resultat.

I det betydligt större Oman är läget lugnare då bara 25% är indiska gästarbetare. Folket är även öppnare och ledigare, och dess sultan Qaboos är en sällsynt sympatisk despot. Han råkar nämligen vara demokratisk. Han är en upplyst despot i ordets bästa mening, han lyssnar på folk och tar reda på vad de vill, till utseendet liknar han något Sean Connery, och han är populär. Det enda bekymret med hans regering är att han efter 26 års regering alltjämt är ogift och barnlös. Därmed blir successionen ett problem när den frågan aktualiseras. För tillfället är frågan löst genom att en kusin som är någon sorts utrikes- eller försvarsminister åtagit sig att ta på sig ansvaret för den nuvarande regeringens politik och kontinuitet om något skulle hända.

Vi flög från Stockholm klockan 16 och landade i Sharjah klockan ett på natten lokal tid. Halv två fick vi kliva i en buss som skulle föra oss in till Oman. Naturligtvis hade somliga ändå inhandlat sprit på Arlanda trots avrådandet och befallningen att avstå. Ett par klarade tullen i Oman, men ett annat par åkte fast. De blev fråntagna alkoholvaror för 200 kronor och fick desutom betala böter. Deras dyra fina whisky och konjak hälldes ut i toaletten. Tullposteringen vid gränsen till Oman var också ovanligt noggranna. Undersökningen av bussen och alla passagerare tog 1 timme från klockan 3 till halv 5 under natten. En annan lastbil som skulle passera gränsen var lastad med små lådor, säkert tusentals. Varenda låda lastades av och sedan på igen av tullpersonalen under ett ändlöst tålamod och enastående omsorg i undersökningen. Vad de letade efter var allt som kunde vara syndigt, främst alkohol, andra berusningsmedel och pornografi, till exempel avancerade och farliga tidskrifter som *Playboy*. Det att de fann sprit hos oss och hos en gammal oantastlig tant dessutom lär inte förminska deras iver i fortsättningen.

Till vårt hotell i Sohar kom vi fram klockan 7 på morgonen. Det var ett av världens vackraste lyxhotell med kristallkronor, och mitt enmanshotellrum var rena bröllops-sviten. Där fick man sova i tre timmar tills man väcktes och kördes vidare - utan frukost.

Från Sohar, enligt sagan Sinbad Sjöfararens hemstad, under 900-talet arabvärldens kanske största och ledande handelsstad med förbindelser direkt med Kanton och Sydafrika, gick färden in i landet till Rusteq, den tidigare omtalade exhuvudstaden för det rebelliska imamatet. Kringgärdat av höga berg och dadelpalm-odlingar var stället påfallande likt en tibetansk klosterstad med *dzong* och allt. Klippborgar finns överallt i Oman. Det var portugiserna som byggde dem i bästa korsfararstil, och de är alla hårt restaurerade under den moderna eran.

Från Rusteq åkte vi äntligen på lunch. Denna måste intagas hemligt i bussen med alla gardiner neddragna, ty det var fortfarande fastemånaden Ramadan, under vilken ingen måltid får intagas före solnedgången. Om någon blir ertappad med att äta före solnedgången kan han råka ut för oöverskådliga rättsliga procedurer och straff enligt lagen. Vi kunde riktigt känna hur förbipasserande bilister misstänksamt betraktade den främmande bussen med alla fönster täckta, som för att särskilt demonstrera att något ytterst syndigt försiggick. Lunchen bestod av kallt kött, ett kallt kokt ägg, litet bröd med ost och marmelad, en liten apelsinjuice, en bit fruktkaka, ett äppel och en liten flaska mineralvatten. Ingenting var varmt, men det var tillfredsställande.

Vi begav oss sedan till ett ställe med varma källor. Där måste bussen stanna 12 kilometer ifrån, ty vägarna dit var för smala. Den sista biten fick vi i stället skjuts av en sorts flaktaxi för tio personer i två olika omgångar. Vi var 19 stycken i gruppen, så när den andra halvan av gruppen skulle hämtas fördes den första halvan tillbaka. Sex personer fick sitta på flaket medan fyra fick plats inne i bilen.

Sjelva stället var inte så märkvärdigt. Vattnet var varmt men långt ifrån hett. Omgivningarna var däremot mycket pittoreska med höga berg och en djup ravindalgång, nästan som Tertrum i Tibet, med mycket grönska och en vacker väg dit i skarpa krumbukter. Detta omtyckta utflyktsmål hette Nakhl.

Sedan for vi äntligen till Muscat. Vi tog in på Gulf Hotel strax utanför staden uppe på en klippa ovanför kusten. Där fanns persisk restaurang, swimming-pool och nedanför klipporna en oändlig sandstrand mot norr. Där fanns även ping-pong och tennisbana och mycket annat mer än vad man kunde begära av ett hotell, men detta var ju ett hotell i ett rike av oljemiljonärer, där även det enklaste och fattigaste hotell måste te sig som ett överväldigande lyxpalats som ingen vanlig dödlig kan ha råd med.

del 2.

Den tredje dagen fick man äntligen frukost. Även för övrigt blev dess vedermödor mera mänskliga, då dagens resor inskränkte sig till Muscat med omgivningarna. Vi inledde dagen med ett besök vid den lokala fiskmarknaden i hamnstaden Muttra tolv kilometer från Muscat. Där fanns även på andra sidan hamnen en arabisk bazar, en Suq, där allt fanns till salu från guld och silver till skarpslipade dolkar och det enklaste tänkbara krimskrams. Hela marknaden var liksom i Istanbuls bazar under tak, och trängseln var stor men inte odräglig.

Vi gjorde sedan en tur längs kusten över bergen till det gamla Muscat med det gamla portugisiska fortet och sultanens nya palats från efter 1966, då det gamla revs. Det nya palatset är en fest för ögat i persisk stil men, liksom allt i Oman, inte överdrivet vräkigt eller luxuöst. I majestätisk och stilfull enkelhet påminde det närmast om det kungliga palatset i Kathmandu, Nepal.

Den gamla historiska staden Muscat ligger insprängd bland bergen vid en naturlig hamn, som utgör en perfekt liten örlogshamn för försvar mot inkräktare. Muscat var portugisernas viktigaste hamn och bas på sjövägen till Indien tills de framtogs den av holländarna som förlorade den åt engelsmännen. Dessa hade länge kvar en beskyddande bas på öarna utanför. Men Muscats äldsta arkeologiskt bevisbara historia går tillbaka till det första århundradet av vår tideräkning. Emellertid finns det arkeologiska fynd som vittnar om Omans civilisation redan 3000 år före vår tideräkning. Omans största och viktigaste stad var emellertid inte alltid Muscat, utan på 900-talet hade Sohar, Sinbad Sjöfararens hemstad, sin storhetstid som en av arabvärldens största städer som bedrev handel och sjöfart bland annat med Kina.

Därifrån åkte vi till Al Bustan, då flera fick trängande behov av att gå på toaletten. Nu är Al Bustan inte någon offentlig toalett utan Muscats troligen förnämsta och vack-raste lyxhotell. Utifrån ser det ut som ett massivt modernt fort, men inuti häpnar man inför upplevelsen av att komma in i en lobby som är rena katedralen. Det billigaste rum-met här kostar 2000 kronor natten och har då bergsutsikt. Vill man ha utsikt mot havet kostar det minst 3000 kronor natten. I översta våningen har den sällsynt sympatiske sultanen (inte längre än 1,50 meter) sin egen lyxsvit som han vid behov lånar ut åt sina vänner. Denna svit begränsar sig till 400 kvadratmeter - eller var det 400 rum?

Därefter besökte vi en getmarknad på väg till lunchen. Kände man för det kunde man där köpa en bra get för knappt 2000 kronor. Geten är jämte kamelen Omans viktigaste nyttodjur och används till allt: mjölk, kött, läder, pälsverk och annat.

Efter lunchen ombads man ta det lugnt resten av dagen inför de följande dagarnas utflykt i jeepar främst ut i öknen och upp bland bergen. Man kunde alltså riktigt få njuta av värmen, solen, swimming-poolen och plagen längs det brusande varma havet.

Man får över lag ett gott intryck av Oman. Förnuftet verkar styra landet. Särskilt anmärkningsvärd är den renlighet som råder överallt. Om en bilägare låter sin bil bli för smutsig kan han få böter på upp till 20 000 kronor. Man ser inget skräp och ingen smuts någonstans, parkerna är exemplariskt skötta, och nästan varenda trafikrondell är prydd med något pittoreskt enkelt monument, som en *dhow*-replik, ett gigantiskt rökelsekar, någon fontän med ornamentik eller något annat med vackra blommor omkring, som alltid tjänar som ögonfröjd. Människorna är hederliga, någon kriminalitet lär inte förekomma, och vi kunde lämna vad som helst kvar i bussen när vi lämnade den för besök på restauranger eller sevärdheter. I motsats till de nordligare arabemiratens vräkiga slöseri med absurda skyskrapor bara för höjdens skull präglas Oman av anspråkslöshetens måttlighet och rimlighet.

Förnuftet styr även familjepolitiken. Den höga moralen är idealet. En pojke har i gossåren mest sällskap av kvinnor och framför allt av sin mor, men från 11 till 20 år har han nästan ingen kontakt alls med det täcka könet. Dessa år är hans lärotid, då han skall lära sitt yrke och hur man skaffar pengar för att försörja en familj. Från 20 år beräknas han kunna arbeta och göra rätt för sig. Han kan inte gifta sig om han inte kan försörja en familj. Hela giftermålsproceduren är tämligen försiktig.

När en mogen ung man funnit den han vill gifta sig med skickar han ut sina bröder att ta reda på allt om bruden. Det gäller att få reda på om hon duger. Det viktigaste är att hon kan bli en god moder. Hon måste därför framför allt ha ett starkt psyke och får inte vara omoralisk.

När den tilltänkta får veta att mannen undersöker henne gäller det för henne att undersöka honom. Hon skickar då ut sina systrar att ta reda på allt om honom så att hon kan få reda på att han duger. Det viktigaste är att han inte är slösaktig eller våldsam, ty ingen kvinna vill ha en man som slår henne.

Om både mannen och kvinnan tycker att den andra parten duger gäller det för deras mödrar att komma överens. Dessa äger att fatta det slutgiltiga beslutet. Om båda är missnöjda med barnets val är saken klar. Om en finner något fel hos den andras barn är det tillräckligt för att det inte skall kunna bli något bröllop. Bara om båda är nöjda med den andras barn kan det bli giftermål.

Detta sker sedan i all enkelhet hemma. Det finns bara borgerliga vigslar i islam. Ett bröllop kan aldrig äga rum i en moské. Naturligtvis ställer familjerna till med fest, men värre än så blir det inte.

Inte heller görs det något väsen av folks begravningar. Man finner inga gravstenar på muslimska begravningsplatser, ty det enda som utmärker ett nedgrävt lik är en anonym sten där huvudet ligger och en annan vid fotändan. På kvinnors gravar ligger det en tredje sten i mitten. Detta enkla arrangemang görs bara för att undvika att någon annan kommer och gräver en ny grav där den döde ligger.

Dessa enkla seder är i stort sett genomgående i alla muslimska länder. Ett undantag är Turkiet, då turkarna tagit efter de kristnas vana att ordna med utsmyckade gravar och gravstenar. Men förnuftet kring äktenskapets ingående är det samma överallt. Kärlek vid första ögonkastet förekommer naturligtvis men har aldrig någon avgörande betydelse. Det är föräldrarna och främst modern som bestämmer.

del 3.

Efter att i två dygn bara ha åkt omkring i bekväm buss på breda asfalterade vägar vidtog nu den stora ökensafarin med enkla jeepar. Vår karavan på fem jeepar med fem personer i varje löpte rakt ut i ett fullkomligt öde landskap av bara klippor, sand och törnebuskar. Bitvis var den knapphändiga vägen nästan ofarbar med störtdykningar i nittio graders vinkel ned i raviner med tvära kurvor mitt i backen

och uppför lika branta och omöjliga ravinbranter på andra sidan. Men i denna öde öken utmed kusten fanns det märkliga fenomen på vägen.

Vi intog vår picknicklunch vid ett slags krater, ett väldigt hål mitt i öknen, som var fyllt av vatten, då det rann fram en källa ur grottor under jorden. Denna krater var cirka tjugo meter djup och kanske hundra meter i diameter. En trappa hade byggts ner till botten, och där nere kunde man simma och bekvämt ta det lugnt med god aptit. Det hade varit en perfekt konsertlokal, ty akustiken var fenomenal. Vattnet var bräckt men fullkomligt rent.

Oman är annars ett av de få lyckliga ökenländer som inte har vattenproblem. När det regnar så regnar det rikligt, klimatet längs ostkusten är subtropiskt medan det längre söderut är tropiskt, då sydkusten åtnjuter monsuner. Arabemiraten har i stället fått sina vattenproblem mångdubblade genom att på jakt efter vatten gräva så djupa brunnar att havsvattnet trängt in i dem och vattnet blivit oanvändbart. Detta har medfört ett förbud mot att gräva nya brunnar utan särskilt tillstånd. Oman däremot har alltid färskvatten året om hur varmt det än blir. Ett typiskt drag för de fiffiga och praktiska omanierna är deras bevattningssystem. Detta är fullkomligt snillrikt och uråldrigt. Genom små fina rännor leds vattnet från källorna och vattendragen in i byn, där det passerar mest över allt innan det rinner vidare. Det används både till dricksvatten och tvättvatten, men tvättställena är särskilt utvalda platser, och vattnet kommer fram dit först sedan det passerat drickställena. Man ser alltid små fiskar simma motströms i dessa vattenrännor, ytterligare ett högt vitsord om omaniernas förbluffande förmåga att hålla allting rent.

Våra dagstemperaturer höll sig i regel mellan 20-25 grader, men en dag blev det 28. Den högsta sommartemperaturen har varit 49 grader, men en av våra chaufförer var av den åsikten att rekordet var 52.

Däremot kan nattvindarna vara förrädiska, och de är ej att leka med. En stöddig tysk råkade illa ut. Han var van vid snöstormar och hur råa och kalla väder som helst och tyckte att väderleken i Oman var en bagatell att strunta i. Hans guide varnade honom för nattvinden och sade att han måste ta på sig en tröja på kvällen över T-skjortan. Tysken struntade i rådet. Följden blev att resten av resan blev förstörd för honom då han efter en infektion inte mera dög till annat än att ligga till sängs och kräkas blod i en sorts kombinerad lunginflammation med lungemfysem som slagit sig även på magsystemet.

De förrädiska vindarna kommer från det inre av Arabien, ungefär som en värre *scirocco*. Även vindarna från Iran och från öknen Sind i Indien och Pakistan är förrädiska. Det blåser kraftigt, och allt blir ytterst disigt, och på kvällen skär vinden in i kroppen och benen. Lyckligtvis dominerar de friska havsvindarna, men havet kan storma våldsamt. Det ser man på den hårt naggade kusten, där vågorna ofta längs milslånga sträckor har ätit sig in i berget så att landet ligger som på en hylla över vattnet delvis längs hela kusten.

Vårt andra intressanta rastställe var en *wadi*. En *wadi* är en ravin med en flod som rinner ner från landets bergiga inre och har vanligtvis ätit sig en djup ravin med otroliga oaser och prunkande växtlighet. En sådan var Wadi Shab vid Tiwi, en otroligt vacker kanjon med dadelpalmlunder och prunkande grönsaksodlingar, som man kunde vandra uppåt längs i timmar med kilometerhöga berg omkring sig, som i en arabisk Grand Canyon. Bitvis fick man vada, bitvis fick man klättra, men man kunde alltid ta sig vidare hur långt som helst in i en landskaps- och oasskönhet utan like. Man förstår på ett sådant ställe upprinnelsen till de berömda arabiska trädgårdarna, som fortfarande delvis finns kvar i Palermo och i Spanien, och som bildade utgångspunkten för hela park- och trädgårdskulturen i hela Europa.

Otroligt var det att bli insatt i arabernas sätt att se. De har kanske världens bästa ögon. Vad detta kan bero på kan det spekuleras i i det oändliga, men troligen har det att göra med de vidsträckta ökenlandskapen, som tvingar araberna att se långt och

focusera skarpt. Det starka ständiga dagsljuset kan också spela en roll - de har knappast några dimmiga, mulna eller mörka dagar.

När vi åkte omkring där i öknen under ständigt skumpande upp och ner, varvid araben ständigt måste hålla ett öga på den obefintliga vägen, sade han plötsligt: "Där borta är gaseller." Vi såg ingenting.

Vi såg dem först när vi stannat bilen, stigit ur och tagit fram våra kikare, men till och med då var det svårt att se dem. Araben hade alltså upptäckt dem genom en hoppande vindruta när han haft ögonen på vägen.

Utom gaseller finns det i Oman även antiloper, främst Oryxantilopen, troligen före-bilden till myten om Enhörningen, då Oryxantilopens horn ser ut som ett i profil, då dess horn är spikraka och parallella och dessutom skruvade.

Den tredje intressanta haltpunkten på dagens rutt var ödestaden Qalhat. Den hade före portugisernas ankomst i början på 1500-talet varit en av landets största och mest blomstrande handelsstäder, varför portugiserna fullkomligt hade förstört den. De lär ha förstört mycket och många städer längs kusten bara för att försäkra sig om kontrollen av hela kusten. Man kan kanske även med fog misstänka att de gjorde så med de arabiska handelsstäderna för att i någon mån ge tillbaka för det moriska tyranniet på den iberiska halvön under århundraden omkring 1000-talet. Kalifatet Cordoba omfattade ju tidvis hela Spanien och Portugal, och på den tiden var kristna lika litet värda för araberna som sedan i och med korstågstiden araberna blev för de kristna.

Den enda byggnad som stod kvar i Qalhat efter portugisernas grundliga ödeläggelse var ett mausoleum över drottning Mirjam, gift med den siste konungen av Hormuz. Detta mausoleum står kvar ännu idag som en vemodig ruin som trotsigt vittnar om att även Oman, denna hypermoderna mönsterstat bland arabländer med nästan bara de renaste tänkbara bländvita hus i hela landet, även har sin historia.

Dagens rutt på 22 mil i jeepar längs med nästan bara ofarbara vägar var mycket påfrestande. Vi höll på från 10 på morgonen till 6 på kvällen - det är inte ens 30 kilometer i timmen i medeltal. Den sista sträckan fick vi dessutom problem. Precis när staden Sur, målet för dagens resa, kom inom synhåll bredde ett oändligt träsk ut sig mellan oss och staden. Inte bara vägen utan hela landskapet var fullkomligt översvämmat och förvandlat till ett oöverskådligt träsk. Sådant händer plötsligt i öknen ibland. Det var bara att vända och finna en annan väg. Detta gick om än med svårighet. Den värsta biten var översållad med stenar, så att det var som att köra över en oändlig spikmatta anpassad för bilars storlek, så att marken skulle bli så oländig som möjligt för dem. Allt vi kunde göra var att sucka och säga: "Tur att det inte var så här hela vägen!"

I Sur väntade oss Sur Resort Beach Hotel, vårt enklaste men bästa hotell på hela resan, med välkomstceremoni och gratis förplägnad av kaffe med dadlar och omansk halvah. Därefter gick man frivilligt till en överdådig middag. En biff stroganoff serverades på två jättelika tallrikar, en för riset och en för stroganoffen, och därefter fick man en hel kanna kaffe som gav fem stora koppar - alltsammans för 3 riyal, det är 55 kronor. Man mådde som en arabisk prins.

del 4.

I Sur började äventyret. Där inleddes nämligen de mera äventyrliga utflykterna ut i terrängen med jeepar. Till en början höll vi oss i Sur, Omans största hamnstad, där vi inspekterade det väldiga varvet, där *dhow*s fortfarande byggs enligt uråldriga traditioner. Sur har en underbar naturlig hamn som rymmer hur mycket som helst, ungefär som Lissabon eller Sydney. De enastående *dhow*båtarna byggs av teak som importerats från Indien eller Zanzibar. Med dessa farkoster trafikerade omanierna för tusen år sedan alla haven mellan Sydafrika och Kanton. På den tiden syddes skeppen

ihop med kokosfibrer, så att de blev ytterst smidiga och följsamma i oceanvågorna. Nackdelen var, att om något gick sönder, som vid kollision med ett rev, så gick allting sönder. Ännu på 1700-talet omfattade det omanska sjöimperiet inte bara sydöstra Arabien med Bahrein och Qatar utan även hamnar längs hela Östafrika från Somalia ner till Mozambique samt även hamnar i Persien (främst Khorramshahr), Pakistan och Indien.

I dessa utmarker av den arabiska halvöns yttersta sydostspets blev trakterna allt vildare och ortsnamnen allt svårare att hålla reda på. Namn som man kunde komma ihåg var Dagmar och Birka, men redan med Al Ashkashash blev det svårare. Vi besökte en urgammal stad i Sharquia-området med ett uråldrigt fort med fint utsnidad träport från Zanzibar som var som en ökenstad i Afrika med hus av bakad lera, som måste regna bort om det regnade för mycket. Sedan tog vi språnget ut i den vilda beduinöknen.

Wahiba Sands är en relativt liten öken, men dess sanddyner är upp till 100 meter höga. Som lekfulla barn körde våra chaufförer ut med oss i de fem jeeparna i dessa sanddyner och körde berg-och-dal-bana i dem av hjärtans lust. En av våra chaufförer, Samir, hade varit i armén som soldat, flygplanspilot och helikoptersförare. Han tog de värsta riskerna och trodde kanske att han kunde göra åttor och loopar även med sin jeep i öknen och körde följaktligen fast ibland eller hotade välta, till sina dampassagerares måttliga förtjusning. Den tekniska ledaren för expeditionen var Sultan, en högre och auktoritativ arab i västerländska kläder, som alltid visste exakt hur alla problem skulle lösas, även om han var en stor skojare. Han påstod att "trollslända" på Swahili heter "helicopter", och det fanns de som gick på det.

Intressantast av våra chaufförer var Abdul Sharif, som var ägaren till alla fem fordonen, en liten försynt man konsekvent arabiskt klädd i turban och burnus, mycket beläst, mycket kunnig och med världens vackraste händer. (Jag studerar alltid människors händer, då de säger mycket om karaktären.) Han kunde tyda alla gåtfulla inskrifter som dök upp på vår väg. Han kunde Koranen utantill.

Feisal var en annan av chaufförerna. Han var helt västerländsk och gick bara i en skjorta som det stod "Los Angeles 98" på, och när tystnaden i öknen blev för olidlig för honom spelade han egensinnigt disco- och dunka-dunk-musik på kassett. Klockan fyra på morgonen vaknade vi av att han inte kunde sova (av ovana vid tystnaden), då han för att fylla tomheten av sin sömnlöshet spelade sin dunka-dunk-disco-musik. Vi kommer till fler underliga ökenkontraster senare.

I öknen hälsade vi på hos äkta beduiner, som bjöd oss på dadlar och kaffe med omansk halvah. Beduinerna lever sitt eget liv som nomader och vägrar att kalla sig fattiga eller asociala. De ägnar sig mest åt att föda upp kameler, och Arabiens bästa kameler kommer just från Wahiba Sands. En väl uppfostrad kamel kan betinga ett pris på en miljon kronor.

Övernattningen skedde i ökentält ute i sanddynerna medan hela stjärnhimlen strålade i sin klaraste tänkbara glans. Månen var nätt och jämnt ny, så natten var som allra mörkast. Det var slutet på Ramadan i dessa dagar, den heliga fastemånaden, som varje år infaller cirka elva dagar tidigare än föregående år, så att araberna med tiden kommer att hinna i kapp vår tideräkning (på 6000-talet), då de har cirka tre år fler än vi per sekel. Ramadan avslutas med en speciell högtid som kallas Eid och som varar i tre dagar. Då klär alla upp sig, herrarna tar på sig sina bälten med sina stora silverdolkar, och kvinnorna tar på sig sina vackraste dräkter och alla sina smycken av silver och guld, medan festligheterna genomförs med danser och festmiddagar.

Stämningen var ganska slö och uppsluppen när vi på kvällen satt runt lägerelden. Samir berättade sina skrönor från sin karriär som allt möjligt, och snart kom man in på de bedrövlige och slöaste tänkbara vitsar. Det var faktiskt Muhammed, vår egen älskvärda chaufför, som började:

"Vad heter världens mest kända amerikanska general?"

"Schwarzkopf?"

"Nej."

"Eisenhower?"

"Nej."

Fler förslag mottogs med nekande svar. Patton skrotades också. Det rätta svaret var: General Motors.

Så började det. Någon frågade: "Vad hette Jakobs tolv söner?" Ingen kunde komma ihåg alla Jakobs tolv söner. Svaret var: Bröderna Jakobsson.

Så var det Herkules tur. Frågan var: vad hette Herkules hustru? Ingen visste. Naturligtvis hette hon Frukules.

Världens mest kända skotte? Ingen visste. Svar: Skotten i Sarajevo.

Men sedan kom det en rolig som omväxling. Frågan var: Varför är det så farligt att åka i sovvagn på tåg? Svaret var: Tåget kör över alla *sleepers*.

Och så höll det på. Stämningen i lägret var god och uppsluppen för att inte säga den hjärtligaste tänkbara, och denna goda anda genomsyrade hela vår grupp. De flesta av oss var erfarna resenärer som varit överallt över hela jorden inklusive ställen som Borneo, Peru med Macchu Picchu och Titicacasjön, Bortre Indien, Japan, Nepal och allt möjligt, men det var bara jag som hade varit i Tibet. Vi var åtta par och tre ungar plus färdledaren, en helt ung göteborgare, med klart språk och sonor stämma. Två av paren var från Norge medan en dam var finsk och en man var engelsman.

De flesta valde att ligga i enmanstält eller dubbeltält, varför de tre stora beduintälten nästan blev tomma. Jag valde ett av dem och fick ligga där helt ensam nästan som en schejk bland mattor och i skön och rymlig sovsäck. Emellertid är ökenklimatet mycket nyckfullt. Det var kallt när vi gick och lade oss, ty vinden var frisk, och jag måste ha på mig både strumpor, byxor och tröja i sovsäcken. Men plötsligt upphörde vinden, och det blev alldeles för varmt. Klimatet i öknen lär förändras drastiskt fyra gånger per dygn.

Tyvär led jag av en mage i upprorsstämning. Jag kämpade hela natten med kramper och kolik och fick därför nästan ingen sömn alls, och på morgonen släppte jag ut innehållet. Jag grävde noga en grop innan så djupt som möjligt, men denna grop fylldes sedan med ett innehåll av en sådan beskaffenhet, att om en kamel sedan trampade däri skulle den finna sig värre därän än i kvicksand.

del 5.

Färden gick till Nizwah och andra orter där omkring vid foten av Omans högsta berg Jebel Shams i massivet Jebel Akhdar, som når en höjd av över 3000 meter. Vid foten ligger den lilla uråldriga staden Al Hamra med en oändlig dadeloas som stadspark, i vars skugga vi intog vår picknicklunch. Vi skulle ha besökt en slavmarknad på vägen, men den hade stängt på grund av helgerna. Slavhandeln pågick här ända in på 1900-talet fastän engelsmännen förbjöd den 40 år tidigare. Att engelsmännen gjorde detta blev en ekonomisk katastrof för landet då slavhandeln var dess mest betydande inkomstkälla ända tills oljan hittades 70 år senare - först då hämtade sig landet ekonomiskt efter förbudet mot slavhandeln. Detta är kanske Omans enda betänkliga historiska fläck. Utom slavmarknaden skulle vi också ha besökt en krukmakarverkstad och där sett krukmakarna dreja sina krukor, men också denna sevärldhet var stängd på grund av helgerna. I stället råkade vi ut för en överraskning.

Vår busschaufför från Muscat bodde strax utanför Al Hamra, och han visste att vi skulle förekomma här denna dagen. Således hade han ursinnigt sökt oss överallt. Till slut fick han tag i oss och ville bjuda oss alla (alla nitton plus färdledaren och de fem chaufförerna) på lunch. Tyvärr måste vi avstå då vi nyss hade ätit. Han fick

inskränka sig till att bjuda på frukt (apelsiner, äpplen, vindruvor, granatäpplen,) kaffe och halvah samt dränka oss i parfymer och rökelse, tills vi storknade. Sedan insisterade han på att vi alla 25 skulle stanna till middag. Tyvärr kunde vi inte acceptera, då vi måste hålla programmet; men så älskvärt blev vi alltså trakterade där av en enkel chaufför i hans eget hem. Det var oförglömligt.

Han tog oss även med på en utflykt till ett legendariskt berg vid Balha strax vid Al Hamra. Där hade för väldigt länge sedan en legendarisk häxa haft sin boning just vid det mest dramatiska bergets fot. Hennes bild var uthuggen ur klippan, och mödrar i Oman använder henne ännu idag till att skrämma sina barn med om de inte är snälla. Omgivningarna i detta sällsamma landskap var som hämtade direkt från Arizona eller Colorado med sina oerhörda klippformationer. Samtidigt var det något av Henry Rider Haggard över det hela: man väntade sig när som helst att få uppleva en uppenbarelse som av häxan Gagool i detta ytterst suggestivt vilda land.

Därifrån for vi äntligen till vårt hotell i Nizwah, där vi kunde duscha och sträcka ut oss i riktiga sängar efter en fantastisk men ej alldeles bekväm jeepfärd på tre dygn omkring i olika öknar. Vi bjöd våra fem goda chaufförer farväl, men det var bara jag och en till i gruppen som ville fotografera dem alla till avsked. Sålunda tar jag dem i viss mån med mig till mitt hem samtidigt som jag lämnar en del av mig själv kvar i Oman, detta vänliga arabiska ökenland som så exemplariskt domineras av renhet, vänlighet och gästfrihet.

Även den sista dagen bjöd på ett omfattande program. Vi besökte de båda fortet i Nizwah och Jabrin bortom Al Hamra och Balha. Fortet i Nizwah är den enklaste tänkbara fortkonstruktion i världen: bara ett runt torn, som dock har en mycket rymlig diameter, och höjden är stor. Men där finns inget inre, utan hela tornet med dess diameter på omkring 30 meter är fyllt av bara jord och sten. Ett helt kompani ryms sedan uppe på tornet, där ett omfattande försvar är lätt att organisera, då ytan är lättöverskådlig och stor som en balsalong. Murarna är höga, och ett galleri går runt hela tornkransen med skottgluggar. Nedanför detta galleri är skyddet det säkraste tänkbara.

Fortet i Jabrin var en helt annan typ av konstruktion. Det var ett omfattande och komplicerat palats, då orten en gång varit huvudstad och imamen haft sitt residens här. Fortet var som en labyrint i Knossos, och vår färdledare hade själv tidigare gått vilse i den. Det var fullt av trappuppgångar i olika riktningar och lönnrum med lönnluckor överallt, där kokande olja kunde hällas ut över icke önskvärda gäster, som till exempel beväpnade fiender. Allt fanns i fortet. Damerna hade sina egna kvarter, och imamens eget lokus med representationsrum var förhållandevis enkla. Där fanns till och med ett hemligt rum för hemliga överläggningar, där sådant fick sägas som ej kunde avlyssnas någonstans ifrån. Där fanns till och med en matsal där beväpnade vakter kunde dyka upp ur golvet genom hemliga gångar om inte gästerna uppträdde som imamen ville.

En enkel lunch intogs i Ibri på halva vägen mot gränsen. Denna stad var som en vilda västern-håla fast i Arabien med en enda bred gata i hela staden utmed vilken små men skrytsamma affärer skyltade med sitt nonsens. Likväl förfäktade lokala omanier att även Ibri hade sitt fort och sin Suq, sin marknadsplats, som vi bara måste besöka. Varken chauffören Sultan eller vår färdledare visste något om Ibris vare sig marknadsplats eller fort.

Därifrån var vägen ytterligare drygt 20 mil till gränsen och till Dubai. Vi nådde Dubai efter solnedgången. Sammanlagt hade vi därmed färdats 137 mil i Oman och emiraten varav 51 mil hade tillryggalagts i jeepar.

Att komma från Oman till Dubai var som att komma från ett överkligt paradiset rakt in i västvärldens odrägligaste storstadslyx. I Oman är allting måttligt och välbalanserat, inga överdrifter förekommer, allt är anspråkslöst och sunt fastän det är ett välmående land, men i Dubai, främre Orientens Hongkong, är allting bara

överdrifter och vräkighet. Man känner genast att luften är mycket mera förorenad. I Dubai möter man plötsligt väldigt mycket ryssar, som här gör mycket goda maffia-affärer. De flesta ryssarna i Dubai är nämligen före detta KGB-agenter, partipampar, politruker och kommissarier. De pendlar numera mellan Dubai och Ryssland för att i Dubai köpa allting billigt (i synnerhet apparater, videos, televisioner, datorer och sådant) och sälja det på svarta marknaden i Ryssland. Man möter dem i Dubai överallt. Det finns till och med ryska kvarter med ryska gatskyltar och butiksskyltar.

Livet i Dubai passar dem nämligen då det är ganska fantastiskt och lockar till äventyr och monstruösa satsningar. 1996 fyllde arabemiraten 25 år, vilket de olika szejkerne tyckte att borde firas ordentligt. Bästa sättet att fira det på tyckte då en szejk att vore att ta sig in i Guinness rekordbok, varför han lät binda åt sig världens största blomsterbukett. Den omfattade bland annat 25,000 rosor - eller var det 250,000? Det väckte szejkens i Dubai stora avundsjuka. Han skulle inte vara sämre och tillverkade åt sig världens största flagga, som vecklades ut och sträcktes av armén på autostradan i en längd av 2,5 kilometer. Då ville en tredje szejk vara med och tävla. Han beslöt att bjuda hela sitt folk på marcipantårta. Han lät baka världens största tårta och lät duka upp den på strandpromenaden eller Cornichen i en längd av 2,5 kilometer. Till sådana jippon hör att folket även skall få presenter. För att tårtan verkligen skulle bli populär och villigt ätas upp av allt folket beslöt szejken att skänka bort tre fina bilar och placera nycklarna gömda i tårtan. De som i åttandet av tårtan råkade få nycklarna skulle få tillhörande bil. Alla TV-kanaler skulle filma jippon, som skulle sändas ut över hela Orienten. Allt var kanske väl menat och positivt tänkt, men allt blev bara katastrof och pannkaka. Det utbröt nämligen allmänt tårtrik om de tre utlovade setten bilnycklar, och efter bara några minuter var hela den 2,5 kilometer långa marcipantårtan ödelagd utan att knappt någon hade smakat på den medan i stället hela folket hade deltagit i vad som kan kallas en pajkastningsshow av Guds nåde.

Vårt enda moskébesök under resan var också något av en antiklimax. Långt bortom tid och rum borta i ödemarken bortom öknarna besökte vi en urgammal moské med 22 kupoler. När vi kom in i denna anrika historiska moské från medeltiden erbjöd den heltäckande mattor över hela det vidsträckta golvet, luftkonditionering, högtalare överallt och en *muezzin* som höll för öronen när han ropade ut middagsbönen i ett slags dånande megafon. Ändå, fastän han höll för öronen, var han tydligen hörselskadad.

Sådana kontraster mötte oss överallt omkring i Arabien och Oman. Ute i öknen hade beduinerna, dessa primitiva nomader, yuppienallar, som ibland ringde till dem och de ivrigt pratade i. För i tiden hade deras burnuser eller dishdashor (deras vanligaste klädesplagg, fotsida nattskjortor med tofs vid hakan att doppa i parfym) aldrig fickor, men numera har de nästan alltid fickor för araberna att ha sina bilnycklar, sin yuppienalle, sina miniräknare och snart väl också sina fickdatorer i. Det var nästan så att man fruktade för att få höra plötsliga fax-signaler hemma hos beduinerna i deras tält ute i öknen.

Nu är ju också islam en besynnerlig religion grundad av en mycket besynnerlig människa. Muhammed var analfabet och getherde. Småningom avancerade han till kamel- och karavanförare. För att få pengar gifte han sig med en 15 år äldre änka, som alltså köpte honom. I hennes vård började han få sina uppenbarelser av ärkeängeln Gabriel. Det var antagligen hon som nedtecknade hans första suror. Genom sina koranuppenbarelser bildade han en sekt som snart väckte de styrandes missnöje i Mecka. I ett anfall av kombinerad panik och paranoia flydde han från staden till Medina, där han fortsatte sin märkvärdiga kombinerade frälsnings- och värvningsverksamhet. Han gjorde karriär som rövare med att med sina trosanhängare överfalla karavaner och råna dem. Detta synes han ha varit skicklig på. Sedan gjorde han beduinerna till sina sektmedlemmar med att lova dem beskydd

och att inte råna dem om de anslöt sig till honom. Följaktligen anslöt de sig till honom. Detta var alltså historiens första maffia: övertalning genom utpressning, och detta har sedan år 622 alltid förblivit islams expansionsformel, vars mentalitet senare bland annat spritt sig i den spanska inkquisitionen, till Sicilien och till ryska exkommunister. Med allt detta lösa folks hjälp skaffade sig sedan Muhammed kontrollen över Mecka, som han erövrade, varefter han bestämde, att bara anhängare av hans nya religion fick förekomma där. Alla judar och kristna fick alltså packa och ge sig av för alltid för att aldrig mera finna någon varaktig eller säker trygghet någonstans där islam var statsreligion.

Muhammed var alltså från början till slut en kriminell och intolerant fantast - ingenting annat.

Tur då att det inom arabvärlden även finns ett land som Oman, som låtit förnuft och måttlighet härska över fanatismen. Utmärkande för deras gren av islam Ibadiyah är, att deras imamer och religionsledare faktiskt utses genom val. Inga ärftliga kalifat har någonsin nått Oman eller Jemen, och deras imamer och mullor har aldrig varit tyranner utan till och med kunnat avsättas efter att ha valts. Inte konstigt då att Oman även är det enda arabland som vågat sig långt ut på havet och ej bara till sina kameler, som ändå förblir Arabiens bästa.

Dubai har ett mycket intressant etnografiskt museum, "The Dubai Museum", som är Dubais enda museum, men det är ytterst intressant och överskådligt upplagt. Det berättar Dubais hela etnografiska historia och visar hur ett primitivt stenålderssamhälle av lerhyddor och halmtak på bara 30 år blev till ett mellanösterns Los Angeles. Oljan upptäcktes på 60-talet, på 70-talet inleddes industrin som exploderade genom de svindlande oljepriserna efter Jom Kippur-kriget 1973, varpå den ekonomiska stormaktstiden genast började. Man kan kalla fenomenet "från stenålder till supermakt på 30 år".

Emellertid måste man oroligt fråga sig vad konsekvenserna kan bli av denna oerhörda ekonomiska frammarsch. Vi har redan nämnt att arabemiratens folkmängd till 80% består av importerad arbetskraft från Indien. Endast 7% inhemska araber arbetar. Alla de andra är drönare. Detta är knappast någon sund eller ens någon hållbar situation. Även om Dubais och arabemiratens ställning är relativt stabil kan den enastående ekonomiska stormaktshistorien ta slut lika plötsligt som den började.

Emellertid är det en lättnad i Dubai att slippa höra böneutroparnas påträngande högtalare. I Dubai har man tydligen lyckats få ner religionen på den rätta diskreta nivån. Kvinnorna får gå klädda precis som de vill, och man ser alla tänkbara varianter överallt från de mest heltäckande oidentifierbara svarta säckar till kort-kort och offentliga magdansöser. Allt accepteras som den naturligaste sak i världen, som om det var i New York.

Därmed återkommer vi till religionen. Om Muhammed kan egentligen ingenting gott sägas, men ingenting ont kan sägas om Allah eller om arabernas fromhet. Denna är så genuin och äkta som någon religiös känsla kan bli, och den måste respekteras. Jag har alltid haft en synnerlig respekt för beduinerna, och för varje ny kontakt med dem har denna bekräftats och tilltagit. Vi får aldrig glömma, att gamle fader Abraham, den förste praktiseraren av en monoteistisk religion, var en hebreisk beduin.

Det sunda förnuftet och den höga moralen i islam är till och med fullt kompatibel med buddhismen, då dessa båda har många gemensamma nämnare, fastän mycket skiljer dem åt, främst buddhismens celibat, klosterväsen och agnosticism mot islams absoluta monoteism och dess äktenskapsplikt för alla kvinnor.

En ogift kvinna inom islam är en skam för hela släkten. Sådana later har inte buddhismen, varför denna väger etiskt tyngre. Men buddhister och muslimer har i regel aldrig haft svårt för att samarbeta, fastän islam i Indien tenderat att förstöra allt buddhistiskt medan det icke har varit vice versa. Då har hinduismen betydligt

svårare att samarbeta med islam, då hinduismen är mera impulsiv och mycket mindre förnuftsbetonad.

Och buddhismens sätt att samarbeta med islam tycks vara det enda rätta: kall fördragsamhet utan åthävor. Då islam aldrig tvekat att ta till våld är det bästa sättet att sätta fart på islam att bruka våld mot islam. Det är det sämsta sättet att behandla muslimer på.

De flesta muslimer eftersträvar fred och ett samarbete i godo med omgivande folk och religioner. Det är inte för mycket begärt utan enbart rimligt.

Däremot kan man inte ignorera det muslimska problemet med bristande familjeplanering, motstånd mot abort och dess accelerering av befolknings-explosionen.

Därför var Oman ett så underbart land att besöka. Här har förnuftet segrat. Nativiteten har gått ner, och medelåldern har gått upp. Sjukdomar som trakom och malaria har utrotats medan levnadsstandarden ständigt stiger. Det var som att komma till ett paradiset, fastän det var muslimskt; men i Oman om i något muslimskt land har islam faktiskt funnit den idealiska formen med full respekt och tolerans för människovärdet och olik tänkande och med faran för religiöst missbruk nästan omöjliggjord genom Ibadiyah-grenens nästan demokratiska val och avsättningar av överstepräster, imamer.

Oman var heller inte överbefolkat. Arabemiratens 80% av livegna gästarbetare ifrågasätter genast en paradistillvaro och gör den omöjlig, ty där det finns för mycket folk uppstår det fattigdom och nöd, och där accelererar befolkningsexplosionen, som i Indien, i Cairo, i Istanbul, i Iran och Pakistan och även i Indonesien.

Det var Muhammed som gjorde det till lag att en man skulle få ha fyra hustrur, och att ingen hustru kunde dra sin man inför rätta för otrohet om hon inte har fyra vittnen till hans otrohet.

Kort sagt, ingenting gott sagt om Muhammed, men ingenting ont sagt om Allah.

Några korta ord som avslutning. En natt i Oman diskuterades en utflykt till Jemen. Vår färdledare menade att en sådan utflykt vore förenad med vissa risker, då Jemen är ett kommunistland. Inte alls. Kommunismen i Jemen strandade för två år sedan. Sedan dess har landet stabiliserats och får nu sakta i gång sin export av olja och mineraler.

Huvudstaden Sana'a är kanske världens äldsta bebodda stad. I tre tusen år har den stått med sina upp till sju våningar höga skyskrapor, som fortfarande står kvar – de är idag 14,000 stycken och konstituerar kanske världens mest originella stadsbild. Annars är landet för övrigt fattigt - en befolkning på 14 miljoner har en medelårsinkomst på 3000 kronor. 2 miljoner bor i den trånga lilla stenålders-huvudstaden Sana'a, 2000 meter över havet uppe bland bergen.

Från dessa fjärran exotiska ökenländer kom man hem till ett vintrigt Stockholm med trafikchaos där bussar inte orkade slira sig upp för backarna och där tunnelbanetraffiken hade förstoppningar och förseningar. En vakt ner till tunnelbanan hejade mig och trodde att jag var den skönsjungande finske sångaren Numminen. Jag visste inte att en sådan fanns. Tyvärr måste jag göra vakten besviken - jag var en finlandssvensk från Göteborg.

Och en annan svensk såg på mina ökensandaler och frågade: "Varifrån kommer du?"

"Oman."

"Oman? Det är väl huvudstaden i Syrien?"

"Ja. Och i Oman tror de att Stockholm är huvustaden i Oslo."

Allt är relativt. Allt jämnar ut sig. Allt går på ett ut. Grekiska sandaler på strövtåg i Oman gick bra även i ett vintrigt och halkigt Stockholm - men ej utan strumpor.

5-13.2.1997.

Man erinrar sig då invandrarens benämningar för julen och påsken här i Sverige. Julen kallar de för "Paketfesten" och påsken för "Äggfesten".

Så här skildrar en besökare från Kenya sina intryck av de religiösa festerna i Sverige för en släkting hemma i Kenya:

"Det här är ett väldigt exotiskt land med djurälskande invånare, där olika djurkulturer avlöser varandra under nästan hela året, som om djur var de heligaste avgudar som finns. Några dagar under början av solperioden dyrkar de med utomordentlig iver sina fjäderfån, då de smyckar sina hem med hönsfjädrar och bilder av kycklingar, och de har till och med en hare som lägger ägg, som han transporterar till barnen. De ägg som då hela folket förtär har ytterst varierande konsistens, och som om deras innehålls variationsrikedom inte skulle vara tillräckligt, så målar de dessutom hönsäggen på utsidan, som för att förbättra hönsens och påskharens prestationer. Samtidigt klär de ut sina barn till hemska gubbar och häxor, som för att i god tid förbereda dem för ålderdomens kommande prövningar, medan de tänder stora farliga eldar och fyrar av raketer, ofta så att de offerar sina lemmar samtidigt. Vitsen med detta har jag inte förstått. Jag tror att det är något slags ond gudom de sålunda försöker skrämja bort, men han verkar ändå återkomma varje år.

Senare på året, när solen - som också alla dyrkar - står som högst på himlen, klär de höga stänger med blommor och blad och reser denna mot skyn, medan de dansar runt och sjunger sitt hemlands vemodiga sånger. Detta verkar vara någon sorts fruktbar-hetsfest, då stängen pryds med två kransar i samma ordning som våra testiklar pryder grenen. Den mest egendomliga dansen i detta sammanhang var när de härmade inte bara grodornas ljud utan även deras rörelser. Det hör till denna fest att de också fullständigt hänger sig åt allsköns dryckjom, nästan som för att förvandla sig själva till krälände amfibier, vilket de ibland lyckas med, så att de inte ens längre kan prata utan bara rapa och kväka.

När kvällarna sedan blir mörkare igen flockar sig människorna kring enkla ljuslågor. Nu sätter de vuxna på sig haklappar och små mössor, precis som på amerikanska barnkalas; men de djur som de hyllar under sådana ceremonier är små skaldjur, som de äter tillsammans med samma starka drycker som till grodfesten, som om det gällde att den här gången bli som dessa kräl- eller krabbdjur.

Men det hemskaste av allt hände mig när nätterna var som allra längst. En natt öppnades min dörr, och en mängd lösa kvinnor i vita, fotsida klädnader trängde in utan minsta förvarning, som för att göra något förskräckligt med mig. Antagligen för att ytterligare öka skräckeffekten hade en av dem dessutom lågande ljus i sitt hår, men snart lugnade jag mig, när de bara tycktes sjunga om hästar och vilja tala om katter, som de menade sig bjuda på, men det var lyckligtvis inga katter, varken stekta eller kokta, utan bara en sorts svårsmälta cementbröd.

I detta land var det sällan jag hörde någon tala om sin gud. Men jag fick vara med och se när de firade den stora grisfesten. De anrättade grisen på många olika sätt, och när de på den första festdagens afton hade ätit grisen - Då kom deras gud.

Ja, de sade ju aldrig att det var så, men jag förstod nog. Han liknade vår gamle medicinman med mask framför ansiktet prytt med väldigt mycket vitt löshår och iförd en extra varm kostym helt i rött, - antagligen för att synas bra mot snön. Han hade dyrbara gåvor med sig till människorna, som då blev glada och lyckliga. Sedan försvann han igen. Jag såg många sådana, och jag misstänker att de är statligt anställda. De sade, att han brukar komma en gång om året. Jag undrar då vad han gör resten av året, för han kan ju knappast leva på en lön för ett jobb som bara räcker några dagar varje år, då alla andra i detta land måste jobba häcken av sig hela året bara för att överleva det att de måste ge staten nästan hela sin lön. Det är kanske för

detta som staten tröstar dem med att skicka dem röda snälla medicinmän (som alltid är stora och trinda och glada) under de dagar när året är som mörkast. Jag blev aldrig klok på om deras gud var dessa lösdrivande gubbar med säckar eller om det var grisen."